

Augustinessen van klooster Casella: de handen uit de mouwen (en het hart in God)

*Een historische vertelling, en een beschouwing over
een eigentijdse verdieping in de spiritualiteit van Augustinus*

Lezing ter gelegenheid van de dertigste Augustinusdag van het Augustijns Historisch Instituut

Leuven, voorjaar 2016

door Marie Madeleine Maas o.s.a.

Eén van hart en één van ziel op weg naar God. Dat was de motivatie voor tien jonge vrouwen om samen te gaan wonen op 9 maart 1934, daartoe uitgenodigd en uitgedaagd door de augustijn pater Sebastianus van Nuenen. Ze zetten daarmee destijds een eerste stap op weg naar tijden van groei en bloei van een nieuwe congregatie: de augustinessen van Sint Monica. Dit artikel biedt een allereerst een beknopt historisch overzicht van de ontwikkelingen sindsdien, gevolgd door een beschrijving van de situatie in klooster Casella. Als jongste loot aan de Augustijner stam is Casella een beloftevolle plaats, waar vele jonge mensen en vrijwilligers de weg naar toe vinden. Kijkend naar het grote geheel, wordt duidelijk dat er in Casella iets aan het gebeuren is dat aandacht verdient. De eerste zeven decennia van de congregatie waren jaren van opbouw en aansluitend consolidatie. Nu een nieuwe tijd zich aangediend heeft, waarin mensen meer dan vroeger worden bevraagd op hun spiritueel besef, hebben de zusters een belangrijke volgende beweging gemaakt, door een weg van innerlijke verdieping in te gaan. Dit uiteraard met beide voeten op de grond! Hierover handelt deel drie van dit artikel. Maar laten we bij het begin beginnen.

De ontwikkelingen in de eerste tijd

Tijd: de crisisjaren, een oorlog op komst. Locatie: Wijk C, een buurt die nu 'kansarm' genoemd zou worden. Kleine huizen, grote gezinnen, mannen die werkloos waren of vanwege een klein vergrijp in de gevangenis zaten. Aan 'het randje van Wijk C' lag de Augustinusparochie, waar Van Nuenen pastoor was. Vanuit het Sint Franciscus liefdewerk was er clubwerk georganiseerd voor alle bewoners van de wijk: mannen, vrouwen, kinderen. Er waren veel vrouwen onder de parochiële vrijwilligers en de pastoor, toen 35 jaar, was de geestelijk leidsman. Hij kende veel andere zustercongregaties door het geven van retraites en biecht te horen. Hij droomde ervan om 'nieuwe' zusters te stichten. De congregaties voor vrouwen hadden in die tijd altijd een rector die in de praktijk vaak nog meer macht had dan de eigen overste. Pater Sebastianus was echter van mening dat vrouwen zeer goed in staat waren hun eigen zaken te regelen. Hij wilde het vrouwen die zouden intreden mogelijk maken een gelukkig, contemplatief-actief leven te leiden. Een uitzonderlijk visioen destijds, want kloosters waren nog duidelijk onderscheiden in contemplatieve en actieve. Een combinatie van beide richtingen was nieuw. Toen de droom van Van Nuenen handen en voeten kreeg en er tien vrouwen - zonder enige kloosterervaring - begonnen met 'zuster zijn', stelde hij meteen op de eerste dag een overste aan, zuster Augustina. Al gauw kreeg zij het stempel van stichteres.

In het nieuwe samenlevingsverband moest alles opnieuw uitgevonden worden; van het koorgebed bidden tot runnen van een tienpersoons huishouden in een voorlopige behuizing in het centrum van Utrecht. Na bijna een jaar gingen de nieuwe zusters wonen in het pand op de hoek Waterstraat/Oude Gracht, waar de augustinessen nog altijd wonen. Aan het klooster zat een meisjesschool vast, die later werd overgenomen. Het clubwerk ging ondertussen gewoon door.

Er werd de vrouwen 'vorming' aangeboden, om thuis te raken in de Augustijnse spiritualiteit. De leefregel van Augustinus was en is nu eenmaal de basis van het leven van augustijnen en augustinessen. De Regel werd iedere week voorgelezen en inspireerde iedereen weer op een andere manier. Naast pater van Nuenen kwamen er ook anderen die

retraites over de Regel verzorgden, onder andere de paters Makaay, Van Bavel en Verheyen, later gevolgd door Paul van Geest en Hein Blommestijn. Het zijn maar enkele namen in een lange rij van waardevolle docenten. In ieder huis waren de volledige werken van Augustinus te vinden in het Frans en Latijn. Maar de vorming reikte verder; alle zusters kregen lessen in filosofie, logica, kerk- en kunstgeschiedenis en Latijn. Ondanks al hun ijver om goede kloosterlingen te worden, riepen 'die nieuwe nonnen' soms ook kritiek op, of niet-begrijpende gezichten. Ze droegen bijvoorbeeld een lang habijt in de kapel, maar op straat liepen ze in een kort habijt - volkomen nieuw voor die tijd. En als ze bij harde wind op de fiets zaten, dan hielden ze soms het kapje aan het stuur! Het zijn vroege voorbeelden van het licht eigzinnige karakter van de augustinessen, voortkomend uit het verlangen om goed te doen uit liefde voor God, maar dan wel met twee voeten op de aarde. Gewoon blijven doen, mens onder de mensen zijn - onmisbare ingrediënten van de Augustijnse spiritualiteit.

Al gauw was er een bestuur met een algemeen overste. Toen er geleidelijk meer huizen bij kwamen, werd er voor elk huis een priorin benoemd. Die had een raad om zich heen, maar was zelf verantwoordelijk voor de zusters en de organisatie van het huis met alle activiteiten. Zij had de persoonlijke contacten met de zusters en met de hoofden van keuken, opvang en contacten met parochies et cetera. Naast de algemeen overste hadden zitting in het bestuur van de congregatie: een econoom en een assistent- econoom, een secretaresse en twee assistenten die verantwoordelijk waren voor de opvang in huis en de buitenactiviteiten. Deze leden hadden nauwe contacten met de priorinnen en de 'hoofden' van de verschillende activiteiten. Zij organiseerden ook in overleg met de priorinnen de vakanties en retraites voor de zusters in vakantieverblijf Thagaste. Dat was een gebouw in het bos bij Stad Gods in Hilversum, opgebouwd uit allemaal gratis verkregen bouwmaterialen. Als er geen zusters waren, werd het verhuurd aan groepen die voor eigen bezinning kwamen. Leuk om te vermelden zijn hier de bijbehorende vakantiehuisjes in het bos: toen de aannemer klaar was met de bouw van Thagaste, liet hij de bouwketen na aan de zusters. Die werden door vrijwilligers weer opgeknapt en deden zeker dertig jaar langs

dienst als vakantiehuisjes voor mensen met een kleine beurs.

Toen eind jaren negentig duidelijk werd dat de taak van priorin een gedeelde verantwoordelijkheid kon worden, kwamen de gekozen huisraden meer aan bod en werd het bestuur van de congregatie allengs kleiner. Tegenwoordig bestaat het bestuur uit vier leden. Voor alle groepen is er nu coaching van buitenaf en kunnen mensen ook bij hen terecht voor een gesprek. De onderlinge zorg en verantwoordelijkheid voor elkaar is hierdoor groter geworden.

Alle activiteiten die ontplooid werden vonden hun grond in de filosofie van pater Sebastianus: 'Ga eerst ergens wonen. Kijk en luister goed naar de vragen en de behoeften van de mensen uit de omgeving en probeer daar iets aan te doen. Ga niet op voorhand iets organiseren, omdat je zelf nodig vindt dat het gebeurt.' Zijn houding was: Zien, bewogen worden en handelen. Zorgen ervoor, als je iets doet voor een arme, dat die iets terug kan doen voor je, in gelijkwaardigheid. Die houding verklaart ook, dat we tot op de dag van vandaag veel vrijwilligers om ons heen hebben. Op huisbezoek gaan was een taak die prima in die visie paste. En zodra de nood zichtbaar werd die heerste in die kleine huizen van Wijk C, staken de zusters al gauw structureel de helpende hand toe, later ook samen met lekenhelpsters, ook wel caritas-assistenten genoemd. De eerste ongehuwde moeder, op straat gezet door haar ouders, werd vervolgens de aanleiding tot het oprichten van Meisjesstad - in naamgeving en aard het vrouwelijke equivalent van de toen populaire film Boystown, waar een priester jongens van de straat haalde, onderdak gaf en een vak leerde. Zo zou Meisjesstad een opvang worden voor jonge vrouwen, die zeventig jaar lang een veilige haven was voor vrouwen en meisjes, onafhankelijk van welke instantie dan ook. Het gebeurde destijds nog dat een bevalling niet in het katholieke ziekenhuis mocht plaatsvinden als de moeder ongehuwd was. Het academisch ziekenhuis was geen optie, omdat je de vrouw niet wilde blootstellen aan de blikken van professoren en studenten. Dus kreeg Meisjesstad een eigen kraamkamer met een eigen vroedvrouw - een verloskundige uit de stad, die op vrijwillige basis in Meisjesstad kinderen kwam halen. Honderden baby's zijn er geboren.

Om een veilig onderdak te garanderen voor moeders met kinderen moest er uitbreiding bij het klooster komen. Wonder boven wonder konden de zusters een gebouw aankopen dat grensde aan de school en binnendoor bereikbaar kon worden gemaakt. De financiële middelen die nodig waren voor aankoop en verbouwing werden hoofdzakelijk gehaald uit een loterij, die speciaal voor dit doel werd georganiseerd. Steeds vanuit de filosofie: Nodig mensen die het beter hebben uit om iets te doen voor hen die het minder goed hebben. Voor de loterij gingen zusters het hele land door. De loten werden aangeboden bij de uitgang van de kerken en leerlingen van scholen gingen op pad om de loten aan de man te brengen bij burens en familie. Ieder jaar opnieuw, zolang Meisjesstad heeft bestaan, lukte het alle loten te verkopen.

De problemen van vrouwen en meisjes zijn in de loop van de jaren veranderd van aard. In de beginfase waren het hoofdzakelijk ongehuwde moeders, later kwamen er in toenemende mate vrouwen met problemen in hun huwelijk, vrouwen die leden onder huiselijk geweld of mishandeling, of kinderen die niet veilig waren. Nog later, met de instroom uit andere landen en culturen, kregen de zusters te maken met vrouwen die de onderdrukking door hun partner ontvluchtten. Alleen al over Meisjesstad zou een heel boek te schrijven zijn.

De hiervoor genoemde caritas-assistenten verdienen een eigen alinea in dit verhaal. Vanaf het begin hadden de zusters te maken met vrouwen die zich graag nuttig wilden maken bij het werk dat de zusters deden, zonder zelf te kiezen voor het religieuze leven. Voor sommigen van hen was het een manier om de zusters van wat dichterbij mee te maken en zo te kijken of die manier van leven iets voor hen zou zijn. Deze vrouwen vonden hun roeping in het mee-pionieren in een congregatie die volop in ontwikkeling was. Als er sprake was van een mogelijke nieuwe standplaats, dan gingen zij vaak met een van de zusters op verkenning uit om de mogelijkheden te onderzoeken. In de al bestaande huizen namen zij verantwoordelijkheden over als de zusters naar de kapel gingen, of op pad waren om de bijdragen te innen voor het maandblad Stad Gods. Ook werd de vrouwen opleidingen in kinderverzorging en huishoudkunde aangeboden. Bij belangrijke zaken werden zij steeds

betrokken. Veel vrouwen zijn op die manier jaren verbonden geweest met de zusters en er zijn veel onderlinge vriendschappen uit ontstaan. Voor sommigen zo relevant, dat zij deel gingen uitmaken van Cor Unum, het derde orde-verband waarin de mogelijkheid bestond je te binden aan de augustijnse spiritualiteit, terwijl je zelf je eigen leven in de wereld bleef volgen. Tot 2000 is deze mogelijkheid er geweest, en nog steeds komt er een groep regelmatig bij elkaar voor ontmoeting en het delen van geloofsvragen.

De oorlog - en de expansiedrift van Van Nuenen

De Tweede Wereldoorlog deed een heel nieuw beroep op de zusters. Ze gingen op pad om plaatsen voor onderduikers te zoeken, of om melk en vlees te vragen bij de boeren in de omgeving. Deze boerenfamilies, soms ook familie van zusters, hebben niet alleen de zusters geholpen om in leven te blijven, maar ook alle moeders die met hun kinderen in Meisjesstad woonden en ook nog vele gezinnen met kleine kinderen in de buurt. Er waren vele monden te voeden en er waren dan ook zusters die er een dagtaak aan hadden om voedsel te verzamelen.

Na de oorlog werd een groot deel van het klooster gebruikt om mensen die te werk gesteld waren gesteld in Duitsland, of die uit de kampen kwamen te ontluizen, even op krachten te laten komen en van schone kleding te voorzien, voor zij verder trokken naar hun familie. Ook dit werk is een schoolvoorbeeld van wat pater Van Nuenen bedoelde: ingaan op de vraag die zich aandient.

In de jaren die volgden, werd zichtbaar hoe ver de expansiedrift van pater Van Nuenen strekte. Een tweede klooster was al spoedig logisch, niet alleen vanwege het groeiende aantal zusters, maar ook omdat er eenvoudigweg plaats nodig was voor de moeders uit Wijk C, die vaak een periode van rust zochten. Er werd nagedacht over een huis, niet te ver weg, in een bosrijk gebied. Het werd Hilversum. Met behulp van duizenden mensen uit heel Nederland kon het pand aan de Soestdijkerstraatweg aangeschaft worden en het huis, de oorspronkelijke villa *Monnikenberg* werd een veilige plek waar de augustinessen hun goede werken konden doen. De villa werd *Stad Gods* gedoopt, een vertaling van *De civitate Dei*,

titel van een belangrijk werk van Augustinus. Ook vanuit Stad Gods werd gezinshulp geboden, naast een afdeling 'Rustende Moeders', die in het begin hoofdzakelijk bestonden uit moeders uit Wijk C. Later kwamen er vrouwen uit het hele land die ziek waren, moesten herstellen na een operatie of die 'op' waren. Overigens, verwar het huis Stad Gods niet met het gelijknamige tijdschrift van de congregatie. Over dit tijdschrift later meer.

Het derde huis kwam in Amsterdam, waar vraag ontstaan was naar hulp bij onderwijs in de binnenstad. Een lagere school voor kinderen uit alle delen van de wereld. In het begin reisden de zusters op en neer tussen Hilversum en Amsterdam, maar het lukte om - ook nu met hulp van anderen - een huis te kopen: een smal Amsterdams pand, midden in het centrum. Ook hier werd, zo klein als het was, een opvang voor dakloze vrouwen en kinderen opgezet, clubwerk voor mannen en vooral onderwijs in de binnenstadschool. Die school was vooral bedoeld als springplank naar gezinnen. De zusters werden *visitingteachers*. Zonder enige betaling overigens.

In die tijd emigreerden veel Surinamers naar Nederland omdat ze hier meer toekomst zagen dan in Suriname. Veel van hen woonden in erbarmelijke omstandigheden en konden wel wat hulp en aandacht gebruiken. De augustijnse vastberadenheid om hen een menswaardig bestaan te geven, werd de congregatie niet altijd in dank afgenomen door de gemeente Amsterdam.

Sittard werd het vierde huis, voor onderwijs, maar ook voor huisbezoek. Na de oorlog waren er veel mensen te werk gesteld in de mijnen. Er waren mensen bij die als 'fout' werden gezien door hun houding tijdens de oorlog, daar hadden de zusters geen oordeel over. Integendeel hun kinderen hadden recht op onderwijs en kansen. Ook hier bracht clubwerk uitkomst, door aandacht en waardering. Er werd een bibliotheek op poten gezet, met boeken voor volwassenen en kinderen. De zusters integreerden in de parochie en konden daar via de school en huisbezoek ondersteuning bieden. Ook werd er in Sittard een opvang in het leven geroepen voor kinderen. Via de kinderbescherming en de politie kwamen er steeds wisselende kinderen bij de zusters wonen, van ouders die niet in staat waren voor

hen te zorgen.

Vanuit het vijfde huis, in Valkenswaard, werd assistentie geboden in het Ritahuis in Eindhoven, een opvang voor vrouwen. In omliggende dorpen stonden de zusters garant voor huisbezoeken en een eigen opvang van dakloze moeders met kinderen. Iets bijzonders was hier de instuif. Een mogelijkheid tot dansen en leren dansen bij de zusters! Menige relatie is er ontstaan en het is hier dat ik de zusters heb leren kennen. Ik was vijftien jaar.

De relatie met de toenmalige pastoor was echter zo slecht dat de zusters zich genoodzaakt zagen om te vertrekken. Een pastoor uit een andere parochie, die nog geprobeerd heeft te bemiddelen, noemde het later een zwarte bladzijde uit zijn geschiedenis.

De zusters uit Valkenswaard verhuisden tijdelijk naar Hilversum en nog geen half jaar later woonde diezelfde groep in Maastricht. Daar was de zeer sociale burgemeester namelijk op zoek naar mensen die een opvang voor vrouwen met kinderen zou kunnen runnen. Via via kwam hij met deze vraag bij de augustinessen van Sint Monica terecht. Zo kwam de congregatie in het Oude Burgerweeshuis van Maastricht terecht. Dit was het zesde huis. De afspraak was dat de zusters dertig jaar lang vrouwen en kinderen van Maastricht zouden opvangen, zonder dat daar een directe vergoeding van de gemeente tegenover zou staan. Maar het huis dat de zusters voor hun werk ter beschikking was gesteld, zou na die periode overgedragen worden aan de congregatie. Zo kwam het dat het pand in Maastricht eigendom van de zusters werd. De vrouwen en kinderen die er werden opgevangen, kwamen niet alleen uit Maastricht, maar uit het hele land. Dikwijls waren ze op de vlucht voor bedreiging, huiselijk geweld of waren de kinderen thuis niet veilig. Daarnaast waren huisbezoek en samenwerking met parochies belangrijk.

Ondertussen waren er besprekingen gaande met de augustijnen in Parijs. In 1946 kwam een droom van pater van Nuenen uit: de augustijnen waren terug in Frankrijk. Ze beheerden een parochie, vlak bij het Musée du Louvre, waren geestelijk begeleider bij de Beaux Arts en

hadden zorg voor zwervers. Als aanvulling hierop werd er eveneens een opvang voor vrouwen, meisjes en kinderen ingericht. Zo kwamen de zusters in Parijs terecht in de Rue Montmartre.

Het huis in de Rue Montmartre was al gauw te klein en door een tip van een pater augustijn die assisteerde in Arnouville lès Gonesse, kwamen de zusters daar terecht. Arnouville lag aan de rand van de noordelijke banlieu van Parijs. Ellende te over. Een sterk verwaarloosd landhuis met een grote tuin bood echter goede mogelijkheden tot uitbreiding en, opnieuw met middelen van heel veel goedwillende mensen uit Nederland, werd er in korte tijd een huis aangebouwd als woongedeelte voor de zusters, een kapel, en een foyer voor werkende en studerende jonge vrouwen met of zonder kinderen, vaak uit de verschillende voormalige Franse koloniën. Ook was er een baby- en peuteropvang voor werkende mensen uit de omgeving.

Ook hier hebben de zusters, evenals in de omliggende parochies, veel mogen betekenen voor kindercachethese en huisbezoek. Wat in Nederland toen al bijna verdwenen was - een goede methode van godsdienstonderricht - was in Frankrijk, steeds vernieuwend, nog wel aanwezig. Daar hebben de zusters veel van geleerd! Later, toen de foyer voor werkende jonge vrouwen niet meer in trek was, is het huis een opvang voor dakloze moeders met kinderen geworden. In 2005 is deze overgedragen aan de Secours Catholique en ze bestaat nog steeds. Door het werk in Frankrijk kwam de congregatie in contact met drie Franse jonge vrouwen die ingetreden zijn. Drie mensen die zoveel zagen in onze gemeenschap dat zij het er voor over hadden die moeilijke Nederlandse taal te leren. Een van hen stierf vrij jong, de andere twee zijn nog altijd actief betrokken augustines.

Het huis in Frankrijk is van bijzondere betekenis voor de zusters geweest. Ze kwamen in een andere cultuur, leerden een andere taal. Het verbreedde de horizon van allemaal. Vanuit het pied-à-terre in Frankrijk maakten de zusters reizen naar andere plaatsen: Chartres, St. Benoît sur Loire, Vezelay, Tournus etcetera. De lessen Kunstgeschiedenis brachten hen in aanraking met een nieuwe wereld en degenen die een tijdelijke gelofte deden, gingen naar een voorstelling in het Chatelet in Parijs, ballet of theater. Na de eeuwige geloften volgde een

grotere reis langs kerken, kathedralen en abdijen. Dat waren reizen met een omgebouwde Mercedesbus, die de zusters zelf bestuurden. Ze logeerden in een hotel, gingen een keer chic uit eten. Want ook culinair werden ze gevormd. Een bekende uitspraak in onze kloosterkeukens was: Eten moet vertroeteld worden! Enerzijds omdat we alles bijna ontvingen van goede gevers, maar ook omdat *samen eten en daarvan genieten* bij 'thuis' hoort, en verbindt.

Na de stichting in Frankrijk gingen de gedachten nog uit naar Rusland en Nieuw Guinea (nu Papoea geheten) als nieuwe stichtingsplaatsen. Maar met de dood van pater Sebastianus in 1966, stierf ook dit soort dromen. Toch was Frankrijk niet het laatste huis dat de deuren opende; er volgde nog een tweede stichting in Utrecht, dit keer in de wijk Zuilen. Daar beheerden de zusters een school, ze deden clubwerk en huisbezoek en bestierden een opvang voor jonge vrouwen. Veel mensen uit de voormalige Wijk C waren hier naar toe verhuisd. De cirkel was weer rond.

De congregatie groeide nog, maar de gemiddelde leeftijd begon te stijgen. Steeds meer zusters bereikten de pensioengerechtigde leeftijd. Niet dat ze ophielden met werken, maar het ontvangen van AOW gaf weer andere mogelijkheden. De eerste interieurverzorgsters werden aangenomen, want, zo werd besloten: de jongste zusters gaan niet zorgen voor de ouderen, zij krijgen dezelfde kansen als de ouderen hadden: de aandacht en zorg laten uitgaan naar de mens in nood, in kunnen gaan op de noden die zich aandienen. Het gebrek aan geschikte mensen op bepaalde plaatsen werd wel voelbaar. Het werd moeilijker geschikte zusters te vinden voor hoofden van keukens, hoofden en verantwoordelijken voor het opvangwerk in de verschillende huizen. Er werden dus ook koks en managers aangenomen. Toen werd ook duidelijk dat het opvangwerk nooit meer zonder subsidies zou kunnen worden voortgezet. Daarbij kwamen de eisen van een veranderende maatschappij, die ook de eisen die aan het opvangwerk gesteld werden beïnvloedde. Het was het einde van de vrijheid in deze. Het maakte het werk anders: professioneler, maar minder gemoedelijk. Maar zodra er op belangrijke plekken mensen aangenomen moesten worden, bleef het streven daarbij te zoeken naar bevlogen mensen, met feeling voor de visie

van het klooster. Ook onder de eerder genoemde caritas-assistenten voltrok zich een metamorfose. Jonge vrouwen kozen er niet meer voor om het vrijwillige werk voor lange tijd te blijven doen; het werd voor velen meer een 'tussenjaar'. Het begrip 'caritas-assistent' werd omgevormd in: 'Geef een jaar van je leven'. Een mogelijkheid om, los van thuis, werkervaring op te doen alvorens definitieve keuzes te maken in het leven. Onnodig om te zeggen dat deze tak van sport ook veel zorg en begeleiding met zich meebracht voor de zusters.

Eind jaren tachtig werden het klooster en de opvang van Arnouville verbouwd. Het geprefabriceerde gebouw begaf het. Er werd duurzaam herbouwd en de foyer voor werkende jonge vrouwen werd opvang voor dakloze moeders met kinderen. Ook werd, halverwege de jaren negentig, het eerste huis in Utrecht op dezelfde plek herbouwd. Dit was een gevolg van een keuze om het huis waar men begonnen was, ook weer als laatste te gaan bewonen. Het benodigde geld werd verkregen door grote acties en het verkopen van het terrein van Stad Gods te Hilversum. Met vooruitziende blik werden bij deze laatste transactie echter een flink stuk grond en de gebouwen van de boerderij buiten de verkoop gehouden. Later meer over hoe goed dit uitpakte voor Casella.

Er brak een periode aan waarin werd nagedacht over het sluiten van huizen. In een kapittel werd besloten in welke volgorde dat zou gebeuren. Ook werd besloten onderzoek te doen naar een geschikt huis voor de zusters die verzorging nodig hadden. Dat werd gevonden in Someren, Huize Witven. Er woonden daar al verschillende groepen monialen, en met de komst van zestien zorgbehoevende, maar in hun hoofd zeer actieve zusters augustinessen, kwam er in dat huis een totaal andere sfeer.

Veel veranderingen al met al, en het vroeg tijd, coaching en begeleiding om deze omslag te kunnen maken. Sjef Stevens en frater Wim Verschuren hebben, ieder op eigen wijze, de zusters hierin op onbetaalbare wijze geadviseerd. Pas nu we erop terug kunnen zien, wordt de grote beweging binnen de congregatie zichtbaar. De oudste zusters hebben de periode van bloei in etappes beleefd en mee vorm gegeven, maar bijna alle huizen zijn nu ook al weer gesloten. Meer dan een aftelsom, is het een proces van aanvaarding, afscheid nemen en weer opnieuw beginnen geweest, doorgaand tot op de dag van vandaag.

Visie, missie, sfeer enzo

Voordat ik over kan gaan naar deel twee van dit artikel, het deel over ons klooster Casella in Hilversum, Casella, wil ik iets van onze algemene sfeer en visie schetsen. Alleen zo wordt duidelijk hoezeer Casella als vanzelf ontstaan is uit wat eraan vooraf ging. Ik doe dit aan de hand van het verhaal over mijn eigen religieus leven.

Ik trad in in 1965. Ik was bijna negentien. Zoals ik al vertelde, heb ik de zusters leren kennen in Valkenswaard. Ik speelde af en toe wel met de gedachte aan het kloosterleven en vroeg me soms af of het iets voor mij zou kunnen zijn. Dat had vooral te maken met de vele levens- en geloofsvragen die me bezig hielden en waarbij ik het idee had dat weinig mensen er de antwoorden op hadden.

Ik kom uit een warm katholiek gezin, maar geloof was er meer een gewoonte dan een keuze. Ik zette me al vroeg af tegen de gangbare devoties van die tijd. Mijn moeder verzuchtte wel eens dat ik degene was die het bidden van de rozenkrans heb afgeschaft! Op de lagere school zat ik bij zusters van Liefde in de klas, op de middelbare school bij zusters franciscanessen. Geen van deze ordes had aantrekkingskracht op mij. Toen ik via een nicht van me met de augustinessen in aanraking kwam ging er een andere wereld voor mij open. Zij waren blij en gingen gewoon om met elkaar en met ons. Ze leerden me dansen en deden werk dat tot mijn verbeelding sprak: in grote steden zorgen voor zwervers en dakloze moeders met kinderen. Toen ik mijn middelbare school had afgerond ging ik naar Hilversum om, zoals het toen heette, 'een jaar van mijn leven te geven'. Een onwijs jaar waarin ik dichtbij de zusters leefde en zo de gelegenheid had hun leven te leren kennen. Stichter pater Sebastianus van Nuenen woonde daar toen ook. Hij was ziek en in mijn ogen stokoud - al zal hij toen een jaar of 65 zijn geweest. Maar hij preekte dagelijks. Reden voor mij om iedere morgen in die kapel te zitten! Ik kreeg antwoorden op vragen die me al lang bezig hielden. Maar ook ging het over het nu, mensen werden gezien, zusters die een naamfeest hadden of die jarig waren kregen een eigen preekje voor de gelegenheid en zelfs aan mijn achttiende verjaardag schonk hij aandacht tijdens de preek.

We zaten midden in het Tweede Vaticaans Concilie. Het bruiste aan alle kanten. Je

merkte het ook aan de zusters. Alles wat werd afgekondigd werd meteen in praktijk gebracht. Toen beslist was dat de eucharistie met het gezicht naar de mensen toe opgedragen zou worden, werd dat bij ons de dag erna onmiddellijk in praktijk gebracht. Eerst provisorisch, maar later werd de kapel er daadwerkelijk op aan gepast. Ook in alle andere huizen werd het per direct doorgevoerd. Meteen werden er Nederlandse liederen geleerd om te zingen tijdens de eucharistieviering. Er heerste een sfeer van vernieuwing die me enorm aansprak. De stichteres nam een abonnement op het tijdschrift Consilium en het kon gebeuren dat de zusters op een zaterdagmiddag allemaal bij elkaar gingen zitten en dan werden de voornaamste stukken voorgelezen en behandeld. Biechten had ik al tijden niet meer gedaan, maar ik begon er toch weer mee, om zo tenminste 'die pater' te spreken te krijgen. Het werden heel andere gesprekken dan de biechtgesprekken die ik van vroeger kende. U raadt het al, de keuze voor dit leven maakte ik met mijn hele hart.

Binnen dat jaar verbleef ik behalve in Hilversum ook een periode in Amsterdam en in het huis in Frankrijk. Zodra bekend werd dat ik wilde intreden, kreeg ik kansen om met meer plekken kennis te maken, maar altijd buiten het klooster. Het groepje waar ik mee samenleefde was vormend: we hebben samen enorm veel geleerd, veel werk verzet en genoten. Na dat jaar heb ik geprobeerd een uitzet bij elkaar te sparen. Die kans kreeg ik in een gezin in Amsterdam waar de moeder een rugoperatie moest ondergaan. Er waren zes kinderen in de leeftijd van vijf tot zestien jaar. De vader was journalist en bevriend met pater Van Nuenen en schreef ook in ons blad Stad Gods. De oudste kinderen hadden wel taken, maar er kwam veel op mij neer. Het was een vuurdoop. Ik had al wel enige ervaring opgedaan in de gezinnen in Hilversum, maar echt een heel huishouden runnen - dat bleek toch wel iets anders te zijn. Tot overmaat van ramp overleed de moeder na veertien dagen ten gevolge van complicaties bij de operatie. Het was een enorme schok! Een uur nadat bekend was dat de moeder overleden was, kwam pater Sebastianus daar in huis om de vader, die terugkwam uit het ziekenhuis, op te vangen. Pater Sebastianus was zelf ziek, maar met zijn van vriendschap en mededogen overlopende hart, was hij er helemaal voor de gebroken man.

De zusters in Amsterdam waren een grote steun voor mij in die periode. Ik werd

bevestigd in het vermoeden dat men voor elkaar instond en vanuit de vriendschap leefde. Maar in huis was het zwaar; naast de vele huishoudelijke taken kreeg ik te maken met rouw en verdriet van zes kinderen in verschillende leeftijdsfasen. Ik denk dat ik de plank vaak heb misgeslagen. Ik voelde een grote verantwoordelijkheid en zelfs mijn keuze om vier maanden later in te treden kwam op de helling te staan. Ik zou niet gaan als er niet iemand anders gevonden was die de zorg in dit gezin zou kunnen overnemen. Maar gelukkig kwam er een oplossing en kon ik in januari 1965 intreden. Ik was dat jaar de enige en zou de laatste zijn die ingekleed werd door pater Van Nuenen. Het jaar erna, in 1966, overleed hij. Ik zie nog de vier medezusters die na mij ingetreden waren, voor me zitten in de Augustinuskerk tijdens zijn begrafenis. Het ging door me heen dat zij die mooie eerste uitleg over de Regel van Augustinus moesten missen.

Terugdenkend aan pater Van Nuenen, zie ik hoe onze manier van denken nog altijd de zijne is. Mijn vragen over God en de zin van het bestaan zijn lang gebleven, en aan de hand van de pater ontdekte is steeds weer dat er niet op alles een antwoord is. We kregen overigens ook eens een retraite van Pater Luijpen, augustijn en existentieel theoloog. We behandelden zijn boekje: *De erwtensoepe is klaar!* Dat opende voor mij weer hele andere inzichten: je kon kennelijk taal gebruiken die alles met God te maken had, maar die niet heel eerbiedig was. Vooral zijn stelling: Als je je hele leven klaar hebt gestaan voor mensen, lief en leed hebt gedeeld, dan kan het niet zo zijn dat je bij je sterven ontdekt dat het allemaal voor niets is geweest. Dergelijke gedachten waren een troost voor mij. Er sprak iets uit van: maak je niet al te druk over hoe het allemaal in elkaar zit, maar leef goed en dan komt het goed. Ook dit paste in het gedachtengoed van de pater.

Zuster Augustina, de vrouw die door pater Sebastianus was benoemd als priorin in het allereerste huis, was een sterke persoonlijkheid, een wijze vrouw, met een groot hart. Pater Sebastianus had een grote plaats in haar leven, en het was wederzijds. Hij zou alles doen voor zuster Augustina, die in zijn ogen een dierbare droom had waar gemaakt. Ik heb zelden twee mensen gezien die zo'n diepe zielsverbondenheid hadden als deze twee mensen. Toch stelden ze ook onmogelijke eisen aan elkaar. Het was de dromer tegenover de denker. Zij hielden elkaar in evenwicht. Maar het grote enthousiasme voor vernieuwing en

hun wil om er te zijn voor mensen, dat deelden ze. Toen de pater wegviel, was zuster Augustina niet meer dezelfde. Haar blijheid verdween. Haar verantwoordelijkheidsbesef echter bleef en ze vocht voor ons bestaan, voor onze visie, ze ging die uitdaging blijvend aan en verwachtte die houding van ieder van ons. Een voorbeeld...Via Pater Verheijen kwam ze in contact met sr. Madeleine een augustines uit Engeland. Die had een boekje geschreven over het kloosterleven. Was het nu frustratie of vervulling? Zr. Augustina was zo enthousiast over dat boek dat ze het vertaald heeft. De titel was: Alleen, niet alleen. Het boekje en de titel maakte veel duidelijk over haar zelf maar ook over haar visie! Dat blijkt uit het inleidend woord van Pater van Bavel: 'Vanuit theologisch standpunt kan ik alle ideeën van zr. Madeleine onderschrijven. Dat zij als vrouw protesteert tegen de eeuwenlange bevoogding door mannen, kan mij alleen maar hoopvol stemmen. Ik ben het met haar eens dat zelfs 'onofficieel' religieus leven beter is dan religieus leven waarin alle inspiratie in de kiem gesmoord is.' Het was haar uit het hart gegrepen. Zr. Augustina, zette ons zusters ook altijd aan tot het lezen van goede boeken, op de hoogte blijven van wat er in de wereld gebeurt. Tot op de dag van vandaag komen de zusters in groepjes bij elkaar om Bijbelmeditatie te doen, Augustinus te lezen en daarover van gedachten te wisselen, soms met wat hulp van een Augustijn of andere mensen die dat graag doen.

Ongemerkt werd ze steeds dominanter en waarschijnlijk hebben we dat als zusters mee in de hand gewerkt. We hebben haar op een plaats gezet waar ze in haar hart niet wilde staan. We werden omzichtiger naar haar toe. Halverwege de jaren zeventig stond ze erop dat ze haar taak als algemeen overste zou overdragen. Daarmee was ze niet van het toneel verdwenen. Ze regelde het kapittel zoals ze dat deden bij de Rita Schwestern in Duitsland. We hielden campagnes om kandidaten te presenteren bij medezusters en alles moest volgens de regels van de Augustijner orde gebeuren. Die eerste algemene oversten hebben het niet gemakkelijk gehad - de verantwoordelijkheid nemen met zo'n groot iemand naast je!

Tot op haar laatste dag bleef ze een sterke vrouw, aan wie onze congregatie onnoemelijk veel te danken heeft. Ze overleed in 1990. Terwijl bij andere congregaties de piek in het aantal uitredingen ten tijde van het Tweede Vaticaans Concilie lag, lag die bij ons

rond haar overlijden. Het was een toets voor ons allen. Een heroverweging van onze roeping. En voor mij persoonlijk een periode van weer: vernieuwing.

De twintigste eeuw: een nieuwe weg

In die jaren waarin we zo bevraagd werden op onze diepste roeping, vochten vele vragen over ons kloosterleven met elkaar om voorrang. Sluit onze manier van leven nog wel aan bij jonge mensen van deze tijd? Hoe kijken wij er zelf tegenaan? Wij zijn gelukkig met deze leefwijze, maar laten we dat wel voldoende zien? Zijn we niet te druk met afbouwen? Kortom - het werd tijd om te gaan brainstormen over de toekomst. Met elf zusters onder de zestig jaar, afkomstig uit verschillende huizen, elk met eigen ervaringen en mogelijkheden, kwamen we bij elkaar rond de eeuwwisseling. We gingen om de tafel met zuster Yvonne Peyresaubes, onze toenmalige algemeen overste. Ze daagde ons uit om onze dromen en verlangens met elkaar te delen.

Algauw merkten we dat het niet eenvoudig was. Niet iedereen was ervan overtuigd dat we het over een heel andere boeg zouden moeten gooien, wilden we toekomst hebben. We schakelden coaching in van buitenaf, en met een neutrale buitenstaander werd de discussie makkelijker. Na enkele gesprekken werd duidelijk dat er een verlangen was om in te zetten op continuïteit van de congregatie in een leefvorm waarin zusters en mensen, zoekend naar religieus leven voor een bepaalde tijd, mee konden leven met als belangrijkste missie: de opvang voor dakloze vrouwen en kinderen. Vragen als: Waarom willen we verder gaan en hoe, werden in groepen besproken.

Al eerder kwamen ze aan de orde: degenen die zich voor bepaalde tijd verbonden met de zusters, zonder in te treden. Maar de doelstelling van 'geef een jaar van je leven' en de verwachtingen van de zusters sloten allang niet meer op elkaar aan. De problematiek van de mensen in de opvang vroeg steeds vaker om professionaliteit. Bovendien werd de groep die intern wilde wonen steeds kleiner. De jongeren die een jaar van hun leven kwamen geven, woonden wel in het zelfde gebouw, maar deelden het leven van de zusters niet. Niet echt.

Het roer moest om. Zou een gemengde groep niet goed kunnen werken, zusters en

jonge mensen door elkaar? Zou niet de hele structuur opengegooid moeten worden zoals de ramen met Pinksteren? Zouden we niet mensen écht kunnen laten delen in ons leven? Het moest mogelijk zijn. Maar het zou veel van ons vragen. Om het project voor te bereiden werd daarom een groep samengesteld van mensen binnen en buiten de congregatie. Die groep bestond uit twee zusters, twee professionele krachten die bij ons werkten en twee vrijwilligers uit de beoogde doelgroep. Er werd gedacht aan een gemengde evenwichtige groep: vijf zusters en vijf mensen die om te beginnen een jaar lang ons leven wilden delen. Doel: Een grotere openheid, een andere vorm van samenleven onderzoeken die ook voor bepaalde tijd kon worden aangegaan en samen leven vanuit de Augustijnse spiritualiteit.

De gesprekken van de voorbereidingsgroep vonden plaats tussen maart 2001 en september 2001. De groep zouden ontbonden worden, zodra er met de nieuwe gemeenschap een begin gemaakt zou zijn. Groepsleden die niet zouden gaan deelnemen aan het uiteindelijke project, zouden een klankbordgroep gaan vormen, die als een kring om de nieuwe leefgroep zou komen te staan, functionerend als 'spar-groep', om nieuwe ideeën en plannen te toetsen en te bespreken. Het bleek een zeer werkbaar plan, want de klankbordgroep bestaat nog steeds en is levensvatbaar, getuige het feit dat er geregeld nieuwe mensen bijkomen. De voorbereidingsgroep stelde een projectplan op waar we nog altijd uit putten. We kozen een naam en het werd: Casella. Casella's waren huisjes langs Romeinse wegen, waar reizigers en pelgrims beschutting voor de nacht konden vinden. Het waren nog geen herbergen. Wij wilden graag een huisje langs de weg zijn voor zoekenden. Een huisje waar je welkom zou zijn, waar in alle openheid gedeeld zou kunnen worden van elkaars rijkdom.

Uitgangspunt en grond onder alles was de spiritualiteit van Augustinus. De tekstuele verwoording hiervan was bij iedere zusters aanwezig op haar kamer. Ter voorbereiding op de start van Casella, hertaalde zuster Yvonne die aloude beschrijving. Voor ons in Casella is dit tot op de dag van vandaag het uitgangspunt.

Spiritualiteit:

Een manier van leven, van kijken, van denken en handelen, die geworteld is in een bepaalde manier van kijken naar de werkelijkheid. Voor de christenen wil dat zeggen dat God zich zoeken en vinden laat in het leven en in de ontmoetingen van iedere dag. God, tot wie wij ons wenden en die zich te kennen geeft in de Schrift, op een speciale manier in zijn zoon Jezus de Christus en door de profetische mensen in de gemeenschap van de kerk, maar ook buiten haar, in de mensen die getuigen van Hem in deze wereld, onze wereld. Vanuit de spiritualiteit van Augustinus noemen we vier aspecten, die als leidraad kunnen dienen om een nieuw taalgebruik te ontwikkelen dat toegang geeft tot eventuele nieuwe vormen van gemeenschapsleven.

1 Om te beginnen, de gemeenschap

De augustijnse spiritualiteit hecht veel waarde aan het leven in gemeenschap en het welbevinden van ieder individu. De vriendschap en welwillendheid voor medebroeders en medezusters (mensen die je niet zelf uitgekozen hebt) helpen een wereld te bouwen waarin ieder mens telt en waar zorgen en projecten, gezamenlijk gedragen en behandeld, een zaak zijn van iedereen.

2 De nabijheid

Een eigenschap van onze spiritualiteit (gegrond op het evangelie) is de nabijheid. Je neemt geen afstand van de wereld, integendeel; wij willen dicht bij mensen zijn met hun zorgen, hun vreugden en hun tobben. Vooral dichtbij mensen die dreigen ontmoedigd te raken, aan de kant worden geschoven of uitgestoten zijn.

3 Het gebed

Een spiritualiteit kan niet bestaan als men geen aandacht geeft aan het gebed, de contemplatie (beschouwing) en aan studie. In het gebed leggen we onze zorgen, onze onmacht en onze beperkingen neer bij de Heer. In het gebed vinden we een bron van kracht en vertrouwen. Het gebed inspireert ons in de Geest van Jezus te leven, die in ieder van ons een zoon en een dochter van God ziet. Vanuit deze basis is ieder mens

uniek, kostbaar en onvervangbaar.

Onze spiritualiteit karakteriseert zich door vertrouwen en optimisme, door een gebrek aan pretentie; we zijn niet beter of meer capabel dan anderen. Maar we staan stevig in het vertrouwen dat God van ons houdt en dat Hij ons niet laat vallen. Het is ook vanuit dat vertrouwen dat we regelmatig een beroep doen op anderen en zelden teleurgesteld worden. Dat maakt ons vertrouwen in God en in de anderen sterker. Bij de mensen in nood ontdekken we iedere dag schatten van moed en humor. Dat laat ons respect groeien voor mensen in moeilijkheden.

Aan mensen met wie we samenwerken, onze collega's, de vrijwilligers (gelovig, niet-gelovig of van verschillende overtuigingen) willen we laten zien wat onszelf motiveert, datgene waar we van leven.

Om de zusters te betrekken bij alle ideeën en plannen aangaande de toekomst werd er een ontmoetingsdag gehouden in mei 2001. Zuster Mariella Oberndorff en ondergetekende zouden samen een presentatie geven. Het was spannend. Met zuster Yvonne hadden we afgesproken dat we nog geen startdatum zouden noemen. Het was nog te onduidelijk wanneer we precies zouden kunnen starten en ook wilden we onze medezusters niet te veel overvallen met al dit nieuwe. Terwijl we ons verhaal deden, was moeilijk te peilen hoe het ontvangen werd. Na afloop vroegen we of er nog vragen waren. Ja hoor, er kwam een vraag: 'Hebben jullie al nagedacht over het tijdstip wanneer jullie willen beginnen?' We keken elkaar aan en zeiden pardoos: 'Oktober van dit jaar.' Toen barstte er een groot applaus los, alsof men wilde zeggen: 'Oké ons fiat heb je, begin maar.' De Casellagroep werd samengesteld: vijf zusters en drie potentiële meelevers, zoals we die inmiddels waren gaan noemen. Het mooie van een 5/5-balans hebben we wel ervaren in de afgelopen vijftien jaar, maar meestal waren er meer zielen aan de kant van de zusters dan aan de kant van de meelevers.

11 september 2001: de dag waarop de wereld de kwetsbaarheid van het menszijn ervoer. 11 oktober 2001, een maand later: de dag waarop de leden van de nieuwe groep

Casella in een feestelijke viering de opdracht kregen een nieuwe vorm van kloosterleven te beginnen. Vanuit de visie van pater Sebastianus: geen plek te klein en de hele wereld nooit te groot. Eenvoudig, vrijwel onopgemerkt, met een naam zonder pretentie begonnen we er aan en tot 1 januari 2009 woonden we in een vleugel van het eerste huis in Utrecht.

Voor ons was het een groot avontuur. Vrouwen die jarenlang geleefd hadden in een bepaalde structuur, met een vast stramien van gebed, gewoontes en cultuur, gingen van de ene dag op de andere dag anders bidden, anders leven. We kozen ervoor om oecumenisch te vieren met elkaar. Een laagdrempelige manier van bidden waarin mensen gemakkelijk konden invoegen en voorgaan. Het traditionele koorgebed vraagt een lange tijd van inleven en ook daarin waren we zelf zover, dat we graag een andere manier van bidden met elkaar wilden uitproberen. Ieder van ons had een vaste dag om het gezamenlijk gebed voor te bereiden. Meelevers kregen de kans om het in hun proeftijd van twee maanden mee te beleven en daarna zelf een viering voor te bereiden en er in voor te gaan. We hadden een prachtige plek in een van de werfkelders van het Utrechtse klooster als gebedsruimte en we noemden het crypte.

Bij die dagelijkse gang van zaken kregen we te maken met vragen van meelevers op allerlei gebied, van onze eetmanieren tot de manier van praten met elkaar. Hadden wij onderling aan een half woord genoeg, bij mensen die meeleeften was de behoefte om tijd te nemen voor een gesprek en het stellen van vragen veel groter. In het begin droegen we ons habijt nog. Maar al gauw merkten we dat het afstand schiep. We werden ons bewust van de manier waarop mensen ons tegemoet traden. Met veel respect. Wij vonden: respect moet je voor elke mens hebben. En het voelde niet goed om bijvoorbeeld te zien dat mensen van buiten wel ons als zusters aanspraken, maar niet de meelevers. Alsof die minder interessant zouden zijn dan wij. Het bracht ons ertoe om langzaam over te gaan naar andere kleding. En omdat we vonden dat kleding niet teveel aandacht moest hebben, kozen we voor aardetinten, al dan niet met een spijkerbroek gecombineerd. Eigenlijk is dit iets wat weer net zo uniform is als het habijt, maar we vinden het nog altijd prettig om ons in onze kleding niet meer te onderscheiden van onze vrienden en gasten. Toch vonden we het prettig dat mensen zouden kunnen blijven zien dat we bij een groep horen, en bij elkaar. En

zo is het gekomen dat de moeder van onze eerste meelever, zij was zilversmid, samen met zuster Mariella een hanger heeft ontworpen, die ons logo is geworden. We dragen hem dagelijks en merken dat hij uitnodigt om iets te vertellen over waar we voor staan: een open huisje, vandaar de ontbrekende muur, het hart van Augustinus in het midden van het huis en stralen die verwijzen naar het uitwisselen en delen met elkaar, van binnen naar buiten, van buiten naar binnen.

Vanaf de eerste maand organiseerden we vriendenavonden. We maakten een opzet van samen eten om elkaar te ontmoeten, we nodigden iemand uit als inleider, en dat alles rond een sociaal of Bijbels thema. Soms deden we iets creatiefs of meditatiefs. De afsluiting was altijd in de crypte met een viering die aansloot bij het thema. Voor die avonden nodigden we mensen uit die we al kenden, aangevuld met studenten die slaapwacht waren op Meisjesstad. Het vertelde zich vanzelf verder. De groep was wisselend, maar de avonden waren steeds goed bezet. Na zo'n avond werd er geëvalueerd en samen stelden we een jaarprogramma op, waarbij ook de klankbordgroep actief betrokken was.

Als groep maakten we ook van alles mee. Al vrij vlug vertrok de jongste zuster, omdat het leven in een gemeenschap toch te moeilijk voor haar was, zoals ze zelf zei. Ook de oudste onder ons ging terug naar het convent, omdat het tempo van het nieuwe leven te hoog lag voor haar. Met de meelevers was het een komen en gaan, want we werden ook 'gastproject' voor een organisatie van de PKN. Die zond jonge mensen uit naar een ander land in West Europa en ontving in Nederland jonge mensen uit andere landen en plaatste die in organisaties die sociale projecten hadden. Zo heeft Casella tijdenlang, tot het PKN-project ophield te bestaan, jaarlijks een of twee jonge mensen te gast gehad. Ze leefden mee met Casella en werkten mee op Meisjesstad. Het samenleven met hen ging niet vanzelf, maar was wel heel verrijkend, omdat we via hen kennis maakten met weer andere culturen. We lieten hen meedoen met alles wat we deden, ook met de coaching- en groepsgesprekken. Vaak hadden ze een Lutherse achtergrond en zodoende gingen we ook het Luther-feest meevieren, of we besteedden er aandacht aan in de vieringen. De project-meelevers waren tien maanden bij ons en er zijn vriendschappen voor het leven uit

ontstaan.

Door hen kwamen we in contact met Taizé. Een van hen was een periode in Taizé geweest en had daar verschillende mensen uit Nederland ontmoet met wie er nog contact was. Zo kwamen er ineens jongeren over de vloer die Taizéliederen zongen en ons veel vertelden over de Franse broedergemeenschap en de ontvangst van de jongeren daar. Bij een van onze reizen waren de meeste zusters al eens in Taizé geweest maar altijd voor een kort bezoek. Van die tijd af zijn we ook Taizéliederen gaan leren en nemen we ze op in onze vieringen.

In totaal hebben tot nu toe 35 mensen kortere of langere tijd ons leven gedeeld. Zij delen ons leven parttime of fulltime. Ze leven zoals wij op Casella, maar hebben geen verplichtingen aan de congregatie, tenzij ze intreden. Dat is in die hele periode één keer voorgekomen: Marion trad in, maar bleek uiteindelijk in spiritueel opzicht beter te passen in de Karmel, waarnaar zij toen overstapte. We danken veel aan haar en denken nog altijd met een warm gevoel aan haar terug. Tegenwoordig houden we de mogelijkheid naar intreden wel open, maar onze verwachting is dat het uitzonderlijk is dat iemand nu die stap neemt. Wij prijzen ons echter gelukkig met Carolien, die inmiddels al weer vier jaar met ons meeleeft.

In 2006, ter gelegenheid van ons vijfjarig bestaan, zijn we een weekje samen in de Ardennen geweest, om na te denken en te evalueren. Toen was al duidelijk geworden dat ons werk voor Meisjesstad op de helling was komen te staan, om redenen die ik al eerder noemde. Daar, in de Ardennen, hebben we toen geprobeerd onze dromen voor de toekomst woorden te geven. Een paar van ons beschreven bij hun droom voor Casella: een bosrijke omgeving, waar mensen stilte en bezinning konden vinden. Casella Hilversum was een nog breekbare, voorzichtige gedachte...

Met de mensen die de vriendenavonden bezochten, hadden we echter twee keer per jaar een retraiteweekend in Hilversum. We maakten dan ook wandelingen over het wijdse terrein, dat inmiddels was verkocht aan het Goois Natuurreservaat, zoals gezegd zonder de boerderijgebouwen met omliggende grond. Tijdens een van die wandelingen gebeurde het. Het gesprek kwam op een nieuwe bestemming voor die boerderij. Enkele van de jonge

mensen die erbij waren (en waarvan er één parttime met ons had meegeleefd en ons leven dus goed kende), suggereerden: 'Kunnen jullie daar niet gaan wonen? Dan kunnen jullie een gastenverblijf openen voor ons. We hebben zo'n hectisch leven. Er moet zoveel. We moeten een studie kiezen, op kamers gaan wonen, een partner kiezen, een huis kopen. Allemaal grote keuzes in ons leven en we hebben geen tijd of nemen geen tijd, om daar eens rustig over na te denken. Jullie hebben zoveel ervaring met mensen in de opvang en met zoveel andere mensen, kunnen jullie van Casella dat niet voor ons gaan doen?'

De geschiedenis herhaalde zich, pater Van Nuenen klonk op in de bossen van Hilversum: luister naar de vragen en behoeften van de mensen die je ontmoet en probeer daar iets aan te doen. Het was duidelijk - hier werd een behoefte uitgesproken!

Nu woonde er op de boerderij toen nog een ouder echtpaar, dat vele jaren de boerderij ten behoeve van de kloosters had gerund. Op dat moment was de boerderij al niet meer in bedrijf. Het echtpaar onderhield het pand zo goed en zo kwaad als het ging, maar het was duidelijk dat er op den duur een andere bestemming zou moeten komen. We maakten een ruw plan en legden het voor aan het bestuur van de congregatie. We kregen carte blanche om een goed plan te maken. Dat hebben we gedaan, samen met Jan Franken, vriend en destijds directeur van Meisjesstad. Hij kwam regelmatig bij ons in de vieringen en had zoals hij zei: door onze vieringen, God opnieuw ontdekt in zijn leven. We hebben het plan gepresenteerd bij een grote groep vrienden en de zusters. Men zette wel enige vraagtekens bij ons enthousiasme, maar we gingen door.

Met Jan verfijnden we het plan en we maakten concrete stappen. We gingen zoeken naar een architect en begonnen ons af te vragen hoe een eventueel gastenverblijf eruit zou moeten zien, en waarom zo, en voor wie moest het worden, wat wilden we eigenlijk bieden? Eind 2007 maakten we kennis met architect Hans Götz en we hadden niet kunnen vermoeden hoe belangrijk hij voor ons zou worden. Hij is niet zomaar gaan tekenen. Hij wilde ons eerst beter leren kennen, heeft zich verdiept in wat kloosters zijn, hoe die eruit zien, hoe 'onze' plek eruit zag, en in wat wij ermee wilden doen en hoe we zelf daar wilden leven. We hadden de goede persoon om dit plan uit te werken, hij had een geweldig

inlevingsvermogen. Het ging hem er niet om daar zelf iets spectaculairs neer te zetten, maar om iets moois te maken voor de verschillende doelen en leefvormen. Door zijn vragen werd ons steeds meer duidelijk hoe het moest worden en wat we wilden bieden. Jan hielp ons ondertussen met het afbakenen van de doelgroep. Ja, we wilden iets voor jonge mensen, zo tussen de achttien en 35 jaar, en dan met name mensen die zich moeilijk binden aan de institutionele kerken, die vaak geen of weinig geloofsoverdracht genoten hebben via hun ouders, maar die wel levensvragen hebben en geloofsvragen, die zoekend zijn. Vooral hen wilden we bereiken.

Op 1 januari 2009 maakten we in Utrecht plaats voor een groep oudere zusters uit Amsterdam en vertrokken we naar ons klooster in Hilversum. Na enkele maanden verhuisde het echtpaar dat nog op de boerderij woonde naar een zorgcentrum en konden wij er wonen, totdat de vergunning zou worden afgegeven. Het was nog spannend ook, want er zou een andere bestemming op moeten komen, en dat terwijl de boerderij een monumentaal pand was.

Ondertussen gingen we door met vriendenavonden in het gastenverblijf Thagaste van de zusters, dat zoals gezegd tegenover het klooster Stad Gods lag. Twee van ons gingen op en neer naar Utrecht om te werken op Meisjesstad. Er kwam een moment dat zusters van Stad Gods het werk voor het gastenverblijf Thagaste niet meer konden bolwerken en toen kregen we de gelegenheid om alvast te experimenteren met het ontvangen van gasten, nog niet op onze droomplek, maar wel in een sfeer die paste bij wat we wilden bieden. Het was een goede leerschool. We ontvingen nog een deel van de groepen die gewend waren bij de zusters te komen en verder individuele gasten die kwamen voor stilte. We zagen dat het belangrijk zou zijn een ruime kring van mensen om ons heen te hebben die ons ondersteunden, zonder bij ons te wonen. We verdiepten ons in een vorm van committent. Bij meerdere orden bestaat zo'n groep en samen met Jan maakten we een plan voor een vorm die bij ons zou passen. Mensen zouden ons leven steunen, maar ook kunnen putten uit ons aanbod van geestelijk voedsel. Ook mensen die niet uit onze vaste gastengroep kwamen, zouden hierin deel kunnen nemen. We zouden zelf deze mensen vragen om wat er al was: delen in de spiritualiteit van Casella en de grote affiniteit met wat Casella is en doet,

te bevestigen in een ritueel. Inmiddels zijn er zeven geassocieerde leden, waarvan Jan er één is.

De vieringen werden voornamelijk op de boerderij gehouden, maar enkele keren per week gingen we, met de gasten die wilden, naar de eucharistievieringen bij de zusters op Stad Gods. De vieringen bij Casella waren op de stal, koud en primitief. Maar het lukte om een sfeer neer te zetten die paste bij het Casella van de toekomst. Mensen kwamen graag. Die situatie duurde bijna drie jaar - toen was er eindelijk de lang verwachte vergunning.

In overleg met de congregatie en onze adviseurs richtten we de Stichting Casella Stille en Ontmoeting op. Er zaten twee zusters in, een penningmeester en een secretaris. Dat was onze eerste meelever die ondertussen een gezin had en in Hilversum woonde. Die stichting stelde zich ten doel jongeren tot 35 jaar te ontvangen zonder winstoogmerk, maar wel met de bedoeling om vijf jaar na opening quitte te spelen. Tot die tijd zouden de zusters het project ondersteunen. De gebouwen bleven eigendom van de zusters, de stichting huurde het gastenverblijf. In 'n jaar tijd stond er een prachtig gerestaureerde boerderij, een gebedsruimte in de voormalige wagenschuur en een volledig nieuw huis voor klooster Casella, een schuur met atelier en een stiltehuisje in de voormalige hooiberg. Het was schitterend geworden.

De officiële opening vond plaats op 11 oktober 2013 en twee dagen later was er een open dag voor jonge mensen om hen laten zien wat Casella biedt voor wie naar stilte en ontmoeting met andere jongeren zoekt. Beide dagen kwam de regen de hele dag met bakken uit de lucht. Linten die we gespannen hadden naar de verschillende gebouwen om officieel door te knippen verregenden en kwamen in de modder terecht, plantjes die we provisorisch hadden geplant dreven weg in gezellige kleine riviertjes. Architect, uitvoerders en mensen van de gemeente waren uitgenodigd en een afvaardiging van de zusters en alle vrijwilligers die bij de voorbereiding betrokken waren. Na het doorknippen van de drijfmaten linten werd bij de ingang de eerste steen gelegd, als herinnering aan deze dag. Op de steen staat het logo van Casella met de letters C B M: Christus Benedicere Domus - Heer zegen dit

huis. Achter de steen zitten in een loden enveloppe de wensen en getuigenissen van leden van Casella, en verder van architect, zusters, uitvoerder, Jan en een afvaardiging van klankbordgroep en vrijwilligers.

Een van die afgevaardigden, Evelien, schreef dit:

'Ik wens Casella toe: hetzelfde grote vertrouwen als deze nieuwe plek uitstraalt. Dat dit vertrouwen altijd een als een dragende kracht in jullie zelf aanwezig mag blijven. Dat de stilte en ontmoeting die jullie de gasten aanbieden ook in jullie eigen leven de balans mag zijn en jullie verdieping en vreugde brengt. Veni sancte Spiritus, dat de Geest mag waaien!'

Na plaatsing van de steen volgde een dankviering in een overvolle gebedsruimte en werden de gebouwen ingewijd door pater Bop Bodaar, augustijn. In de voorbeden baden we samen:

'Voor alle mensen die ons inspireren. Die met ons de droom zien, die met ons weten dat we steeds weer bereid zullen zijn om mee te bewegen naar de vraag van deze tijd, van de jonge mensen die we ontmoeten. Om zegen en openheid om het werk van jouw Geest. Om zegen over het leven van de zusters die de sterke biddende achterban zijn voor wat Casella wil zijn. Dat ze volhardend blijven vertrouwen, bidden en zaaien, zonder misschien de oogst te zien. Voor de religieuze gemeenschap van Casella, geassocieerden en de vele vrienden en vriendinnen, wil God voor hen zijn: Wezer, ik ben. Ben Jij de grond onder de voeten en het onstuitbaar verlangen om op weg te blijven.'

Het was zover. De droom van Casella was werkelijkheid geworden. We voelden ons gezegend en bemoedigd.

De openingsdag voor de jonge mensen had een andere sfeer, behalve dan qua hemelwater. Er waren desondanks zestig jongelui, die we hebben kunnen laten zien wat we in Casella te bieden hebben: lectio divina in de kelder van de boerderij, een stiltewandeling door het bos, met teksten van Augustinus of uit de Bijbel, labyrint lopen, zeepsteen bewerken of Taizé-liederen zingen ter voorbereiding op de afsluitende viering. Het was ontroerend om te zien

hoe het aanbod ontvangen werd. Na de gezamenlijke maaltijd hielden we de afsluitende viering, met als thema de zaaier. We lazen:

'Zaaien is vertrouwen in het leven. Het is veel doen, maar ook wachten. God houdt ook niet op langs de voren van de geschiedenis te blijven zaaien. Hij houdt taai vast aan toekomst. Hij riskeert het telkens weer. Zaaien van Zijn woord, omdat Hij als geen ander weet heeft van het stukje goede aarde in iedere mensenhart.'

Tussendoor zongen we de ingeoefende Taizé liederen. Bij de zegen kreeg ieder een lichtje, dat we voor elkaar aangestoken hebben met de bede dat dit lichtje onze duisternis mocht verlichten wij ook af en toe een lichtje voor een ander mochten zijn.

Wie onze Bron is weten we: voor ons is het God die in alles met ons meetrekt. Heel letterlijk is dat zichtbaar gemaakt in de bron in onze gebedsruimte. In de steen waar het water rust, is een tekst uit Johannes gehouwen: 'Opborrelend water dat eeuwig leven geeft'. Op de rand staat een beeld van Jezus met de Samaritaanse vrouw, van Toni Zenz. Maar hoe konden we duidelijk maken dat we leven vanuit de spiritualiteit van Augustinus? We zeggen het met de woorden van Augustinus zelf, op vele plaatsen waar we dagelijks komen.

Op de muur van de gemeenschappelijke ruimte in de boerderij:

'De mensen zeggen:
De tijden zijn slecht.
We leven in een moeilijke tijd!
Leef goed en de tijd is goed.
Wij zijn de tijden!
De tijden zijn wat wij er van maken...'

In de hal van klooster Casella:

'Samen praten,
samen lachen,
elkaar met voorkomendheid behandelen,

samen mooie boeken lezen,
samen gekheid maken en ernstig zijn,
het met elkaar oneens zijn zonder boosheid,
zoals men het oneens is met zichzelf en dan
met die onenigheid met de eensgezindheid kruiden.
Aan elkaar iets leren of van elkaar iets leren,
afwezig zijn met tegenzin missen,
de thuiscomers met blijdschap verwelkomen.
Deze tekenen die uit het hart komen
smeden onze harten samen.'

Op de ramen van de gebedsruimte:

'Verlangen bidt altijd, als je steeds verlangt, bid je ook steeds. Bid zonder ophouden.'

In de woonkeuken:

'Bemin de vrede. Neem in die vrede zoveel mensen op als je kunt, ze wordt groter als je haar deelt.'

In de huiskamer:

'Woon in de liefde en zij zal in jou wonen. Blijf in de liefde en zij zal in jou blijven.'

Het effect van deze teksten is bijzonder. Want het zijn van zichzelf al mooie teksten, maar met elke gast die ze voor het eerst leest, zijn ze ook voor ons als nieuw. Zo worden we steeds weer herinnerd aan dat waar het ons ten diepste om gaat.

Ondertussen was er een nieuwe projectgroep gevormd, want: hoe bereik je jonge mensen? Via kerken, maar meer nog via de social media. Daar hadden we nogal wat koudwatervrees voor. We hadden een website, maar gaan werken met Facebook en Twitter, daar zagen we best tegenop. Ook de mensen van de klankbord groep zagen dat niet zo zitten voor ons.

Dankzij de projectgroep is het toch gebeurd en we zijn er nog altijd blij mee. Om het goed te kunnen aanpakken, hebben we sponsors gezocht en gevonden en ook dit keer weer waren de augustijnen betrokken en ondersteunden ze van harte onze projecten. Die projectgroep had als naam: Zoeken te geloven een leven lang. Iemand in die groep was aangesteld om ons netwerk te verbreden, een ander had verstand van social media, en op vrijwillige basis was er een grafisch vormgever bijgekomen, die we via 'n vriendin hadden leren kennen: Roelant Meijer. Hij had zichzelf een paar dagen uitgenodigd in het gastenverblijf en na afloop zei hij: 'Jullie raken mij niet meer kwijt, ik ga jullie helpen met het vormgeven van publiciteit.' Veel van onze uitingen zijn van zijn hand: informatiemappen op de kamers, stilteboekjes, flyers en posters voor grotere evenementen die we organiseren. Die groep is anderhalf jaar bezig geweest, eerst naar de opening toe en daarna met overdracht aan Casella en vrijwilligers die we gevraagd hebben dit project te ondersteunen.

Het gastenverblijf was al in gebruik voor de opening en erna kwamen spoedig steeds meer aanvragen voor individuele gasten en groepen. In toenemende mate wist men onze nieuwe plek te vinden. Het aantal bezoekers groeit nog steeds en het afgelopen jaar hebben we vijfhonderd jonge mensen mogen ontvangen. De plek is geen statische plek; we blijven dromen van steeds weer nieuwe dingen die ons helpen te leven vanuit de bron en de mogelijkheid om dat leven zichtbaar te maken voor de gasten die we ontvangen.

Ook de omgeving hebben we hier waar mogelijk in betrokken. Buiten, aan de rand van een groot weiland met schapen, is inmiddels een labyrint aangebracht, naar het model van het labyrint van Chartres. We hebben het zelf verschillende keren in Chartres gelopen en het lopen van het labyrint is een prachtig symbool van je levensweg. Het is een doorgaande weg, geen doolhof, je loopt grote of kleinere bogen om het midden, je komt in het midden aan, wat je kunt zien als God, je bestemming of je levensdoel. Je mag even in het midden zijn, maar je moet weer terug de wereld in. Er is ook een vuurplaats in een zitkuil. Mensen worden uitgenodigd enkele dagen in een sfeer van stilte te zijn, maar ook de ontmoeting met elkaar is belangrijk. Zo'n zitkuil met vuurplaats leent zich daar geweldig voor. In het

atelier worden workshops zeepsteen bewerken gegeven door een van ons. Het gebeurt na wat uitleg in stilte of met muziek op de achtergrond.

Alles wat we aanbieden of hoe het ingericht is, helpt mensen de stilte aan te gaan en in te gaan. Dat is niet vanzelfsprekend voor jonge mensen die voortdurend bezig zijn met hun smartphones en constante input van social media. We proberen hun handvatten te bieden om de stilte te gaan waarderen en niet als iets bedreigends te zien. Door de stilte komen ze dichterbij zichzelf en in contact met God.

Daarbij is er een gebedsbos gekomen met bordjes op de bomen met teksten van Augustinus. Onze provinciaal Paul Clement heeft het bos ingewijd en bij ieder bordje een gebed geformuleerd. Zowel het gebedsbos, als het stiltehuisje en het labirint zijn openbaar toegankelijk. Mensen die wandelen in het bos kunnen er gebruik van maken en tot onze vreugde gebeurt dat ook. In het stiltehuisje liggen altijd kaartjes met een inspirerende tekst, onze gegevens en een schrift waar mensen hun intenties in kunnen schrijven. Die intenties worden 's avonds meegenomen in de viering.

Voor allerlei activiteiten zijn er werkgroepen gevormd. Zo hebben we een PR- groep, die zich bezighoudt met de social media en advents- en vastenprojecten op Facebook in combinatie met onze vieringen, er zijn de pioniers die werken aan bekendheid bij een bredere groep jonge mensen, er is de Taizéwerkgroep, die eenmaal per maand Taizéontmoetingen organiseert bij Casella. Daarnaast zijn we aangesloten bij de kleine leefgemeenschappen in Nederland en zijn we lid van de Groene Kerken. We vinden het belangrijk aandacht te besteden aan duurzaam bouwen. We wonen nu middenin in een natuurgebied en wilden graag meewerken aan het leefbaar houden van onze aarde. Daarom kozen we al bij het begin van het project-Casella voor duurzaamheid. Ons huis is voor tachtig procent recyclebaar, door gebruik van veel hout en weinig steen. Het regenwater wordt opgevangen en daar worden de toiletten mee gespoeld. En er zijn elementen aangebracht in de afvoer van de douches en in de ventilatie, die de vrijgekomen warmte weer opslaan voor hergebruik. Door deze aandacht voor ons milieu kwam de organisatie Groene Kerk ons op het spoor en sinds 2015 zijn we lid van deze organisatie.

Nu het gastenverblijf goed bezocht wordt, is het tijd geworden om te kijken naar mogelijkheden voor de continuïteit van onze gemeenschap Casella, dus naar toekomst voor de augustinessen. Een gastenverblijf gerund door een biddende gemeenschap, door mensen die dit werk gastenverblijf als hun missie en roeping zien, is iets anders dan een gastenverblijf gerund door een lekenorganisatie. Maar behalve dat, zijn wij enthousiast over ons leven samen. We zijn gegrepen door het samen op weg zijn naar God, we weten van de rijkdom die dat kan brengen in een mensenleven, dus we willen er over praten, zorgen dat mensen weten dat het mogelijk is. We willen laten zien dat we geloven in de toekomst van de augustinessen. Nu daar ruimte en inzicht voor gekomen is, hebben we - opnieuw samen met iemand van buiten onze gemeenschap, Maria van Mierlo tekstschrijver en lid van de cisterciensergroep - een plan gemaakt. Een plan dat ervoor wil zorgen dat onze hernieuwde aanwezigheid in Hilversum breed bekend wordt in Nederland, een plan waarin ruimte is gemaakt voor een bredere communicatie, een goede marketing ten aanzien van 'meeleefweekenden', meer zichtbaarheid in het algemeen, een doorstart van het tijdschrift Stad Gods en last but not least verdieping van onszelf. Dit alles vanuit de overtuiging dat het niet goed is om alleen te investeren in anderen. Wie alleen voor anderen zorgt en zichzelf vergeet, loopt leeg. Zoals de domme en de slimme meisjes uit het evangelie ons al leerden: een mens moet ook voor zichzelf zorgen. Ook voor dit plan hopen we sponsors te vinden, en het andere deel komt van de zusters.

Op verschillende manieren willen we nu de aandacht gaan vestigen op de mogelijkheid van samenleven met Casella. Waar we mee begonnen zijn is onze gemeenschap weer 'klooster' te noemen: klooster Casella. In de stijl van de vorige flyers is een nieuwe folder gemaakt over Casella, gevolgd door een tweede, waarin we uitnodigen voor de meeleefweekenden. Vier keer per jaar hebben we zo'n weekend op de agenda gezet, tot nu toe zijn er twee geweest en beide keren was er ook een geïnteresseerde bij die op het gastenverblijf was. Het zegt ons dat we het er over moeten hebben. De website is aangepast. Was deze aanvankelijk vooral gericht op het gastenverblijf, door subtiele aanpassingen gaat hij nu ook over onze eigen gemeenschap.

En toen kwam de klokkentoren. Sinds de laatste zusters het klooster Stad Gods hebben verlaten, nu twee jaar geleden, misten we het klokkengelui, dat altijd goed hoorbaar was geweest in Casella. We gingen op de zelfde tijd bidden - zij in de kapel en wij in de gebedsruimte. Dat was afgelopen met het vertrek van de zusters. In het begin voelden we ons wat verweesd achtergelaten. Tegelijkertijd was het aanbod naar gasten toe minder verwarrend. Alle vieringen waren nu bij ons. De behoefte aan een klok kwam ook door de gasten. Zij kijken niet graag steeds op hun horloge, maar ze willen wel graag op tijd in de gebedsvieringen zijn. Wij hebben toen de allereerste klok van de congregatie gekregen uit Utrecht. Gedateerd 20 januari 1940. En de naam die er opstaat is Augustina - de stichteres. Ronald Vrijenhoef, de houtkunstenaar die al meer mooie dingen voor de gebedsruimte heeft gemaakt, heeft van één boom een klokkentoren gemaakt. Op 11 oktober 2015, bij het veertienjarig bestaan van Casella, is hij ingeluid door één van ons, samen met de gasten. We spraken er onder andere de volgende tekst bij uit:

In de toren hangt een klok met geschiedenis. Het is de eerste klok van de congregatie. Hij heeft zo'n zeventig jaar in het eerste echte klooster van de augustinessen gehangen. Heeft daar al die jaren dienst gedaan in zijn oproep tot gebed. Heeft alle augustinessen vanaf hun intrede geleerd om de balans te vinden tussen contemplatie en actie. Tussen dienstbaarheid aan de mensen en neerzitten bij de Bron van ons bestaan. Nu heeft Utrecht een elektrische klok, al een poosje. Deze wachtte op Casella. Nu is het zover. Voortaan zal deze klok driemaal per dag luiden. Om ons er weer aan te herinneren hoe belangrijk het is even te rusten bij de Bron! Om onze gasten te laten horen: het is tijd. Wil je meebidden kom dan, nu...'

Om ons verlangen naar continuïteit bekend te maken is publiciteit ook belangrijk. Er zijn spontane aanbiedingen geweest of we hebben er zelf om gevraagd, maar feit is dat we in verschillende tijdschriften en kranten hebben gestaan met interviews, nieuwsberichten, artikelen. Een stuk in het Reformatorisch dagblad bijvoorbeeld, over de vernieuwing bij kloosters, in de Kovel, in Omega katholiek blad voor jongeren, in Volzin. De jaarlijkse netwerkdag, die twee jaar speciaal voor jongerenwerkers werd georganiseerd, is in 2016

voor studentenpastores en jongerenwerkers in parochies en gemeenten. We denken dat het nuttig is dat die weten van deze plek, mochten zij vragen krijgen van jongeren die zoekend zijn naar religieus leven. En er is een intensiever contact gelegd met Toekomst Religieus leven van de KNR.

Eind maart hebben Niek Hanckmann, Frater van Tilburg en ik een oriëntatieweekend over roeping georganiseerd voor zoekenden. Er waren acht mensen. Het thema was: Dat ik mag wonen in jouw huis, God! Het was prachtig om dit te mogen doen bij ons in Hilversum. Zonder dat er nu speciaal aandacht was voor Casella als zodanig, hebben de mensen wel de sfeer ondergaan en met ons meegevierd. En de rest... dat is niet ons werk, dat gebeurt in de relatie van deze ene mens met God.

Samen met de KNR en andere congregaties en ordes gaan we een vormingsprogramma opzetten. Ook dat hoort bij ons plan. Algemene vorming over spiritualiteit en mystiek zien we als belangrijke zaken in de vorming van mensen die thuis willen raken in hun gebed en relatie met God. Wij willen die vorming aanbieden als mensen langer dan een jaar blijven.

En dan is er nog een groot iets wat we mee willen nemen in dit plan: het tweemaandelijks tijdschrift van de augustinessen: Stad Gods. Ik heb daar hiervoor al over geschreven. Het blad werd, hoe kan het anders, in het leven geroepen door pater Van Nuenen. Op de eerste plaats met als oogmerk, zoals het toen heette: geloofsuitbreiding. Nu zouden we zeggen: om de hoop levend te houden, om mensen via een woord van Augustinus, een artikel van de pater of later een bevriende theoloog, een hart onder de riem te steken. Op de tweede plaats was het blad een manier om de mensen bekend te maken met het werk van de zusters. Tenslotte fungeerde het blad als fondsenwerver. De talloze lezers voelden en voelen zich ermee verbonden en als de zusters langs kwamen om de bijdrage te innen, (door het hele land, veertig jaar lang!) werd er altijd gul gegeven.

In de loop van de jaren is er vaak iets aan veranderd: het formaat, kleur en frequentie. Nu zal Casella samen met een van de zusters uit een andere groep de zorg voor dit blad gaan overnemen. Dat geeft ons de gelegenheid het blad een andere uitstraling te

geven in de stijl van het materiaal van Casella. Het blad krijgt dus een verjongingskuur. De huidige leden zijn oud en het verloop is groot, maar nog steeds zijn er tienduizend lezers. Zeer de moeite waard om hen mee te nemen in het proces van toekomst voor de Augustinessen. We hebben dit hele plan in het najaar voorgelegd aan de klankbordgroep en vrijwilligers van Casella. Het is enthousiast ontvangen. Eindredactie en vormgeving leggen we in handen van professionals van buiten, en in de redactie zitten verder onder andere predikanten en theologiestudenten die zich spontaan aanboden ook een artikel te schrijven, een van de jonge mensen die ons vaak bezoeken en enkele vaste krachten uit voorgaande jaren. Op dit punt staan we nu en zijn benieuwd waar de Geest ons brengen zal. We gaan stap voor stap verder, eenvoudig met vertrouwen.

Een innerlijke omslag

Dit is het moment in onze geschiedenis waarop we een grote omslag maken. Tot zover heb ik de geschiedenis beschreven van onze congregatie, noodzakelijk om te begrijpen hoezeer Casella vrucht is van wat pater Sebastianus en zuster Augustina ooit begonnen. Met vrouwen van nu leven we, nog altijd onder de Regel van Augustinus en nog altijd met heel veel vrijwilligers en vrienden om ons heen, in een nieuw verband, een nieuw huis, met nieuwe initiatieven, passend bij onze tijd. En bij een nieuwe tijd past ook een nieuwe beleving van onze spiritualiteit. En dit is misschien wel het grootste avontuur waar we nu in beland zijn. Mijn lezing in Leuven zal grotendeels aan dit aspect van het verhaal gewijd zijn. Ik zal dit doen aan de hand van wat Hein Blommestijn, die onze geestelijk begeleider is, ons aan inzichten geboden heeft rond de spiritualiteit van Augustinus.

De regel van Augustinus - alleen voor kloosterlingen? Dit was het thema voor de studiedag voor studentenpastores op 16 maart 2016 bij ons in Hilversum. Een goede vraag, met als enige antwoord uiteraard dat de Regel elk samenlevingsverband past, hoe groot of klein ook. Theoloog Paul van Geest heeft de Regel zelfs gebruikt als uitgangspunt voor de huwelijksviering met zijn vrouw. En hij durft hem ook voor te leggen aan wetenschappers en zakenlieden.

Hein Blommestijn komt ongeveer elke zes weken bij ons en dan behandelen we een hoofdstuk uit de Regel. Nu heeft u natuurlijk gelijk als u denkt: 'Ja, maar die zusters kennen de Regel toch langer dan vandaag.' Inderdaad hebben we die Regel, zoals het er staat in de vertaling van Tars van Bavel, keurig 'eens in de week' voorlezen gekregen. 'Het is als een spiegel: u kunt er zien of u niets verwaarloost of vergeet.' We kennen die de woorden dus zo ongeveer van buiten en bewaren goede herinneringen aan geweldige augustijnse medebroeders, die ons aan de hand van de Regel de Augustijnse spiritualiteit hebben toegelicht. Maar wat Hein Blommestijn deed was een regelrechte schok voor ons: hij benaderde de tekst vanuit de mystieke traditie. We stonden daar eerst wat wantrouwend tegenover. Maar in de loop van de laatste jaren zijn we steeds vaker met deze manier van denken in aanraking gekomen. Enkelen van ons volgden de cursus: In gesprek op de geestelijke weg. Dat alles liet ons kennismaken met een andere manier van denken. We merkten dat het wel even duurde voordat we ons deze andere manier van denken hadden eigen gemaakt, maar de schoonheid ervan was zo duidelijk, dat we er niet omheen konden. De kern: niet wetenschappelijk beredeneren, maar kijken en voelen. Waar raakt dit aan mijn leven, wat doet dit met mij, wat is de betekenis van deze psalm in mijn relatie met God? Op basis van citaten uit de hoofdstukken van de Regel, in vertalingen van Van Bavel en Hunink, en het commentaar erop van Blommestijn, zal ik hierna duidelijk maken hoe we bij Casella tegenwoordig proberen de Augustijnse spiritualiteit te integreren in ons gemeenschappelijk leven.

Hoofdstuk 1

Allereerst moet u eensgezind tezamen wonen, één van ziel en één van hart op weg naar God.

Hein: 'Voor Augustinus is de reden van het samenleven in een religieuze gemeenschap dat men met elkaar de fundamentele gerichtheid op God deelt.

Religieus leven is eigenlijk niets meer dan de uitdieping van de vorm van leven die alle christenen met elkaar delen. Het is dus niet iets anders dan gewoon christelijk leven, maar de intense bewustwording van de door ons allen gedeelde relatie met God.'

Concreet betekende dit voor ons dat we ons ervan bewust werden dat we weliswaar een gastenverblijf voor jonge mensen runnen, maar dat dit niet hetgene is waarvoor we samen zijn gekomen. Niet in eerste instantie althans. Maar het kan wel helpen om het zo goed mogelijk te doen, samen, omdat we het doen omdat God ons samenbindt, omdat we denken dat God het nu van ons vraagt. Dat we samenwonen, is omdat deze manier van leven voor ons een mogelijke weg naar God is.

Hein: 'We weten ten diepste dat het leven een wonder is waarin, waardoor en waaruit wij zijn. We genieten van wat wij zijn in Gods ogen, zodat gebrek aan eigenwaarde en subtiele vormen van zelf-afbraak van ons afvallen.'

Met zulke ogen naar jezelf kijken was ons vreemd. Het besef: zo mag je er zijn! Bijna niet te bevatten.

Hein: 'Tegelijk opent dit voor ons de gemeenschap, want we ontdekken ook in de ander het gelaat van Gods liefde. De ander is immers niet wat we denken en menen waar te nemen, maar wie hij of zij is in Gods ogen.'

We hebben in verschillende huizen met elkaar geleefd en denken elkaar door en door te kennen met alle oordelen en vooroordelen die er bij horen. In de ander het gelaat van Gods liefde ontdekken - het is een levenstaak, ook in een klooster. Het is iets anders dan wat op de muur in de hal staat: Samen praten, samen lachen, etcetera. Dat kan ook in gewone menselijke verhoudingen. Het wordt nu zoals Augustinus schrijft aan Conventius: 'Je was mijn vriend al, maar nu ben je mijn vriend in Christus. Vriendschap wordt boven de menselijke verhoudingen uitgetild. Het maakt dat vriendschap die er al is, groter wordt, omdat ze in God is. Die verbondenheid maakt het mogelijk dat ik met degene met wie ik het moeilijk hebt, vriendschap kan opbouwen, omdat ik ga proberen ook in die ander het gelaat van Gods liefde te zien. Dit laatste houdt ons bezig sinds we het gehoord hebben en we herinneren elkaar eraan. Als je je gaat ergeren, probeer ruimte in te bouwen door de dag heen. Bouw geen druk op om alles wat moet.

'Nee', zegt Hein, 'probeer het woord moeten eens te zien als mogen..., en weet dat uiteindelijk niets je deren kan: Nada te turbe.' (Lied Taizé.)

Hoofdstuk 2

De gebedsruimte mag nergens anders voor gebruikt worden dan waarvoor zij bestemd is.

Mooi dat we spontaan onze 'kapel' gebedsruimte hebben genoemd! Onze gebedsruimte lijkt van buiten een schuur, maar is van binnen een kathedraaltje, met houten bogen en mooie inrichting. Nee, daar moet je niet rommelen als een ander wil bidden. Allemaal heel belangrijk, en jaar in jaar uit door ons zo beleden. Maar nu Hein:

'Doordat God in ons woont en ons vervult met zijn wezen, zijn wij allen: 'Zijn tempel' geworden.'

Ook in die tempel mag je dus niets anders doen dan waarvoor die bestemd is. Wie dit hoort, en het laat binnenkomen, komt tot een besef dat men nauwelijks aankan. In de tempel die wij geworden zijn, moet je niets anders doen dan waarvoor die bestemd is... Vanuit dat besef krijgt het 'geroepen zijn' ineens een ander, veel groter perspectief. Ga zorgvuldig om met de tempel die je bent. Sta erbij stil dat jouw medezusters en al degenen die meeleven, eveneens tempel van God zijn.

In een artikel dat Hein schrijft over een vrouw met mystieke ervaringen stond:

'We moeten ons leven zo maken, dat het een tempel voor anderen kan zijn om God te ontmoeten.'

En er is dit citaat van broeder Christiaan, een cisterciënzer monnik uit Tibhirine:

'Ik ben een huis van gebed, of zoals Paulus zegt, een tempel van de Geest. Dat wil zeggen dat ik door God en voor God gemaakt ben. En dat leer ik precies al biddend: het gebed bouwt mij op. Al biddend begin ik iets te vermoeden van de lengte, de breedte, de hoogte en de diepte van mijn mens-zijn en van de grootsheid van mijn broeders met wie ik samen leef, van de mensen die ik ontmoet, van elke mens.'

Vanuit dit besef zijn we anders gaan kijken naar de jonge mensen die te gast zijn. Je hoeft ze niets te leren; wat ze zijn, is er al. Je kunt ze hoogstens bij dat besef brengen. Dat mogen we

doen door de vieringen die we bieden, in de ontmoetingen die we met ze hebben en in het zo inrichten van het gastenverblijf, dat alles er naar toe wijst. Maar vooral door zelf voortdurend in dit kostbare besef te leven; dat wij een plaats zijn waar God wil wonen. Het leven krijgt een andere, zachtere klank voor wie zich hiervan bewust is en het is juist dát wat onbewust gevoeld wordt door de ander.

Hoofdstuk 3

Weinig nodig hebben is beter dan veel bezitten.

Hein:

'Naar ieders mogelijkheden en persoonlijke geschiedenis voert soberheid tot zelfvergetelheid, zodat we geheel vrij zijn om God te dienen en totaal op Hem gericht te zijn. Met bezit willen we ons veilig willen stellen en verzekeren van een onbezorgde toekomst, maar het nadeel ervan is dat de behoefte eraan ons voortdurend blootstelt aan de angst het te verliezen en dat het ons in een wedloop stort van steeds meer. Bezit en de ontmoeting met 'dat wat is' nodigen ons uit om simpelweg te genieten van het hier en nu.'

Dat wat is, we bezitten veel - we hebben een prachtig huis. En voorlopig onbezorgd! Het mag niet ons 'vrij zijn voor God' in de weg staan. Door de kloosterlijke stijl, houten bogen die rank omhoog reiken, de teksten op de ramen, de betekenis die we aan alles in de gebedsruimte geven, nodigt ons huis ons uit om het ons overstijgende te zoeken en niet te verzanden in het vastgoed, maar ervan te genieten in een eenvoudig leven, gericht op dat wat groter is dan wij en wat we zien.

Hoofdstuk 4

Ga niet opvallend gekleed. Probeer niet door uw kleding in de smaak te vallen, maar...

Hein:

'Het oordeel van anderen is niet meer relevant voor ons gevoel van eigenwaarde, wanneer wij God de kans geven om ons te voorschijn te kijken met zijn onvoorwaardelijke liefdesblik. Het is dan niet meer nodig ons te omgeven met

uiterlijke symbolen van belangrijkheid zoals 'opvallende kleding' een belangrijke rol of functie, om ons te onderscheiden en boven anderen uit te stijgen.'

Toen wij met anderen gingen samenleven, merkten we hoe opvallend ons habijt was, zowel in de omgang met elkaar als in de ontmoetingen met mensen van buiten onze gemeenschap. Hoewel we ook wel eens nageroepen werden met '*Stomme nonnen!*', werden we over het algemeen met respect benaderd. Nu is respect niet slecht, maar het zou iedereen ten deel moeten vallen en niet alleen mensen in uniform. We wilden dus af van het altijd dragen van het habijt. Maar wat te doen? Wat ga je dragen, doe je met de mode, hoe zit het dan met de soberheid? We wilden ook niet iedere dag voor de kledingkast staan om te bedenken wat we nu weer aan moesten trekken. Zonde van de tijd! We spraken af dat we ons zouden beperken tot aardekleuren en een spijkerbroek. In zekere zin: ook uniform, maar toch al moeilijk genoeg. Onze kleding komt meestal van de kringloop en een enkele keer kopen we iets. Het habijt dragen we bij bijeenkomsten met onze medezusters, want ook in die samenstelling hoeven we niet 'opvallend gekleed' te gaan. Overigens, ook zonder habijt hebben de gasten het over ons als 'zusters', wat ons sterkt in het idee dat 'zuster zijn' van binnen zit.

... door uw levenshouding.

Augustinus nodigt ons uit de gedragslijn die hij in dit hoofdstuk beschrijft, nauwgezet en trouw te volgen bij het ontdekken, het verhinderen, aan het licht brengen, het bewijzen en bestraffen van fouten; wel met liefde voor de mensen, maar met afkeer van hun fouten. Dat laatste zegt Hein, is richtinggevend:

'Volgens Augustinus staan we niet allen voor die taak, want we moeten op elkaars zuiverheid passen. Zo zal God, die in u woont, ook via uzelf op u passen. We kunnen slechts worden wie wij in Gods ogen zijn, als we de blik van Gods onvoorwaardelijke liefde in ons hart toelaten en ons eigen maken. Het gevolg hiervan is dat wij ook met Gods ogen naar onszelf en de anderen om ons heen durven te kijken. Gemeenschap ontstaat wanneer het diepste wezen van ieder aan het licht mag komen en vol

vreugde omarmd kan worden. Dat is veel radicaler dan de menselijke intimiteit die alleen de waarneembare buitenkant raakt.'

In het Franse weekblad *La Vie* stond een interview met Jean Vannier over de brief van paus Franciscus over barmhartigheid. De vraag was: 'De paus zegt dat barmhartigheid compassie overstijgt, wat zegt u daarvan?' Jean Vannier:

'Veel mensen zitten opgesloten in hun schuldgevoel. Natuurlijk doet elke mens dingen die niet goed zijn. Maar barmhartigheid wil zeggen: jij bent niet je schuld. Daarachter zit wat je ten diepste bent. Barmhartigheid is de ontmoeting met God, die de ontmoedigde en zich schuldig voelende mens weer opricht, weer doet opstaan.'

We ervaren het binnen Casella als een leven vervullende opdracht om voorbij de irritaties en fouten van de ander, de mens te zien waarmee wij samenleven. Hoe meer ik me overrompeld weet door Gods liefdevolle blik op mij, ondanks alles, hoe meer ik ook die ander kan zien in datzelfde licht. We kunnen onhebbelijk zijn tegenover elkaar, elkaar negeren, conflicten hebben, maar als we samen opgaan naar een gebedsviering, om uitdrukkelijk om Gods aanwezigheid in ons midden te vragen, dan is de drempel van de gebedsruimte als het ware de scheidslijn tussen mijn of haar fouten en het je geliefd weten.

Hoofdstuk 5

Alles moet gebeuren in dienst van de gemeenschap en met meer ijver en meer geestdrift dan wanneer ieder voor zichzelf en haar eigen belang zou werken. Want over de liefde staat geschreven dat zij niet het eigen belang zoekt, dat wil zeggen dat zij het gemeenschappelijke boven het eigen belang stelt en niet omgekeerd.

Luisteren wij naar Hein:

'De gemeenschap is de kraamkamer van de liefde. Door met anderen samen te leven die je niet gekozen hebt op grond van behoeften en sympathieën, worden we iedere keer gedwongen onze eigen verwachtingen en verlangens los te laten. Maar let op, in je verbeelding en met behulp van projecties kunnen we wel een ideale gemeenschap

construeren, net zoals een ideaal 'ik. Feitelijk zullen we ons moeten behelpen met de realiteit van onze eigen persoon en de andere leden van de gemeenschap. Dat is een handicap, maar uiteindelijk vooral een genade. Het failliet van ons eigen kunnen en het failliet van een ideale gemeenschap, dwingen ons de greep die we willen hebben op de dingen los te laten. Een ware gemeenschap is geen menselijke prestatie noch het product van onze inspanningen. In het geestelijke proces is het criterium van vooruitgang onze bereidheid om ons eigen failliet te erkennen en vrij baan te geven aan de werking van Gods onvoorwaardelijke liefde.'

En:

'De gemeenschap waar Augustinus over spreekt, is geen sociale groep die gebaseerd is op een zelfgekozen contract in een veronderstelde win-win situatie, maar een spirituele ruimte waarin we allen onze persoonlijke, geestelijke reis kunnen realiseren die ons in zelfvergetelheid voert tot totale gerichtheid op God.'

Je zou bijna zeggen: waar beginnen we aan - en dan ook nog met mensen die niet verwachten er hun levenskeuze te maken. Toch dagen zij ons juist uit het beste naar boven te halen, ons falen te durven toegeven en steeds weer opnieuw te beginnen. Toegeven dat je het ook niet weet en samen weer ontdekken dat wat er gebeurt van God komt. Zoals een van ons het formuleerde tijdens het middaggebed:

'We zijn dankbaar dat we zomaar midden op de dag even hier mogen zijn om te beseffen waar het ook weer om gaat. Dat we daarom bij het ontsteken van het licht ook willen denken aan mensen die deze luxe niet kennen.'

Een keer per week komen we bij elkaar voor een groeps gesprek. We nemen de week door, maar er is ook gelegenheid elkaars op iets aan te spreken. Voor we beginnen steken we een kaars aan en doet degenen die voorziet een korte inleiding, om de welwillendheid en de liefde de toon van het gesprek te laten zetten. We nodigen elkaar uit iets ter sprake te brengen of te delen van de afgelopen week. 'Het spijt me' zeggen kan daar ook gebeuren.

In *Des hommes et des dieux*, de veelgeprezen verfilming van het drama in Tibhirine, werden de moeilijkheden van het leven in gemeenschap ook niet uit de weg gegaan. Maar

met het failliet van de zeer moeilijke omstandigheden, bleven de monniken trouw aan hun eens gegeven 'ja', aan hun gedeelde droom. Ze vluchtten niet om het vege individuele lijf te redden, maar stelden hun gezamenlijke aanwezigheid boven hun 'ik'. Die film trok onverwacht heel veel bezoekers. Iemand verklaarde dat vanuit de visie dat mensen eenzaam zijn en verlangen naar gemeenschap. De film is een toonbeeld van gemeenschap tot het uiterste toe.

Wij maken het, op minder levensbedreigend niveau, mee bij onze jonge gasten. Veel jongeren tobben met een burn-out, soms ook met verlies van vrienden. Ze zijn vaak eenzaam, hebben het gevoel alles alleen op te moeten knappen. Bidden alleen lukt niet. Bij ons ervaren ze gemeenschap, het samen bidden doet hen goed. Wij nodigen ze uit ook iets voor te lezen tijdens de viering. Zonder dat ze het weten, appelleert dat vaak aan hun eigen situatie. In de ruimte van de stilte komen ze uit bij het zelf dat ze niet dachten te hebben, of kwijt waren. Ze zullen het niet zo benoemen maar wel ervaren: ze worden gezien zoals God hen ziet, juist binnen de gemeenschap. Zo'n ervaring kan helpen de draad weer op te pakken.

Hoofdstuk 6

Wie nooit vergiffenis wil vragen of het niet van harte doet, hoort niet thuis in een klooster.

Hein:

'Volgens Augustinus behoort het vragen van vergiffenis tot het wezen van het religieuze leven. Juist de nabijheid tot elkaar en het onophoudelijk kruisen van ieders individuele weg, leiden onvermijdelijk tot talrijke kansen op irritatie en agressie. Deze concrete omstandigheid is de ideale omgeving om in solidariteit het eigen onvermogen te erkennen en in zichzelf en de anderen de overgave aan de werking van Gods onvoorwaardelijke liefde te bevorderen.'

Bij Casella is het voornaamste moment van vergeving het samen bidden van het Onzevader. Tijdens bijna alle vieringen nodigen we de aanwezigen uit om het Onzevader te bidden zoals ieder het gewend is te bidden. Vaak zijn er jonge mensen vanuit de protestante kerken te

gast, dus gaat het altijd een beetje rommelig. Maar nog nooit heb ik het Onzevader zo bewust gebeden als bij Casella. Je moet goed opletten dat je niet het spoor bijster raakt al biddend, omdat de mensen om je heen het net even anders zeggen. Op zondag in de viering bidden we het oecumenisch Onzevader en we geven daarbij elkaar een hand. Die hand benadrukt: we willen elkaar zien, we willen er voor elkaar zijn. En bij ernstige conflicten praten we de dingen samen uit en wordt er gezegd: 'Het spijt me' gezegd. Soms gevolgd door: 'Ik weet niet of het nooit meer gebeurt maar wil je me helpen?'

Het is goed om in het besef te leven dat struikelen menselijk is, en dat de manier van omgaan met vergiffenis een kans is om samen nog verder af te dalen in de diepste betekenis van het religieus leven.

Hoofdstuk 7

Door uw achting zal ze uw meerdere zijn; door haar verantwoordelijkheid tegenover God zal zij zich de minste van allen weten. De overste moet zelf de richtlijnen van de gemeenschap in ere houden en er eerbied voor vragen bij anderen. Steeds moet zij bedenken dat zij verantwoordelijk is tegenover God.

Hein:

'De ware leidinggevende is uiteindelijk slechts een venster op God. De functie van een volmaakt vensterglas is totale doorschijnendheid zonder op enigerlei wijze door bijzonderheden de aandacht naar zichzelf te trekken. Een goede leidinggevende blijft onopgemerkt doordat alle aandacht uitgaat naar de blik van God die ons tevoorschijn kijkt. Een overste staat nooit boven de gemeenschap, want zij moet zelf de richtlijnen van de gemeenschap in ere houden en er eerbied voor vragen bij anderen. Alles is gericht op gemeenschapsopbouw vanuit God en gecentreerd op God, want een gemeenschap is als een proces de geboortegrond van individuen.'

Bij Casella hebben we nooit een uitdrukkelijk leidinggevende gehad, dat paste ook niet meer bij de andere zusters die in conventen wonen. We zijn begeleid naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Maar er is wel een gekozen bestuur dat het gezag binnen de

congregatie vertegenwoordigt. Samen hebben we geestelijk begeleiders van buitenaf die regelmatig komen voor open gesprekken met elkaar. Bij ons is dat Hein Blommestijn.

Wel is er een eindverantwoordelijke bij Casella, ook als aanspreekpunt voor meelevers. Omdat ik dat ben, wil ik er wel iets meer over zeggen. Ik zie het als mijn taak om de zaken die we samen hebben afgesproken in de aandacht te houden. In bepaalde situaties opnieuw te bespreken. Als ik zie dat iets niet goed gaat, breng ik het of ter sprake in de groep of ik spreek iemand er persoonlijk op aan. Het prachtige beeld dat Hein gebruikt - het vensterglas - klopt voor zover het erom gaat dat het voor buitenstaanders niet zichtbaar is wie bij ons de eindverantwoordelijke is. Maar als het erom gaat een doorkijk te zijn voor de blik van God, die ieder van ons tevoorschijn kijkt... dan kan ik nog wel wat inzicht gebruiken. Ik wil wel proberen niet 'in de weg' te staan. Te zorgen dat die belangrijke aandacht naar God niet vertroebeld wordt door minder belangrijke zaken en richtlijnen. Dat ik, met de anderen, gemeenschap zie als geboortegrond van individuen. Mooier kan het niet gezegd worden. We mogen steeds leerling zijn.

Hoofdstuk 8

De Heer geve dat u, gegrepen door het verlangen naar geestelijke schoonheid, dit alles met liefde onderhoudt. Leef zo dat u door uw leven het levenwekkend aroma van Christus verspreidt. Ga niet als slavinnen gebukt onder de wet, maar leef als vrije mensen onder de genade.

Hein:

'Doordat wij in de gemeenschap worden wie wij in Gods ogen zijn, wordt onze geestelijke schoonheid zichtbaar voor iedereen. Door onze manier van leven, leven we niet meer op grond van onszelf en vanuit de zelfbetrokkenheid, maar in voortdurende navolging van Christus. Als spiritueel proces legt de Regel geen onderdrukkende en vervreemdende verplichtingen op, maar plaatst ze ons in een innerlijke vrijheid. Als een spirituele tekst wil de Regel - zoals de Heilige Schrift - niets meer zijn dan een geestelijke spiegel 'om te zien of je niets vergeet of verwaarloost'.

Sinds enige tijd lezen we aan het begin van ons wekelijks groepsgesprek een fragment voor uit de Regel met het commentaar van Hein erbij. Hij geeft ons de mogelijkheid om op die diepere laag te komen, die oneindige diepte die schokkend groot is, maar waar het wel allemaal om gaat. Het je geliefd weten en in die liefde anderen ook zo kunnen zien. Dan zal er niet langer sprake zijn van het failliet van het kloosterleven. Dan zal de kern van dat leven doorbreken, openbloeien als een bloem: een leven van liefde, in gemeenschap met anderen. Alleen op die manier kan Casella het klooster van de toekomst zijn, een kans om ons gedachtengoed, maar vooral de liefde die ons bindt, zichtbaar te maken in de moderne wereld. Net zo zichtbaar als onze geliefde stichters waren met hun loterij, met Meisjesstad en met hun wapperende habijten op de fiets in Utrecht. Net zo zichtbaar, en net zo bij de tijd. Zoals de eerste augustinessen van Sint Monica sterke en vooruitstrevende vrouwen waren, zo hopen wij, hun opvolgers, dat ook vandaag te zijn. Niet alleen om onze traditie eer aan te doen, maar gewoon omdat we, net als zij, geloven in waar we ten diepste voor staan.